Günün Akisleri

İki zıd iddia ve Gediz Halkevi

Birkaç gün evvel Gedizden aldığım bir mektup üzerine bu sütunlarda, memlekette sık sık tesadüf edilen (herşey mükemmeldir efendim!) zihniyetine temas etmiştim. Bu yazı üzerine dün Gediz Halkevi Reisinden, aşağıya naklettiğim bir tekzip telgrafı aldım.

İşte telgraf

Muhterem gazetenizin 28 nisan 1941 tarihli nüshasının üçüncü sahifesinin birinci sütununda Günün akisleri başlığı altında çıkan yazının müstenidi mektup serapa uydurma ve isnaddır. Mektup sahibinin evinde okumak için kütüphanemizden kitap istemiş, harice verilemiyeceği ve salonda okunması tavsiye edildiğinden müteessir olarak bu mektubu size yazdığı anlaşılmıştır. Halkevimiz hergün, herkese, gece ve gündüz açık tutulur. Mahiyetinin malûm olmadığı ve sırf şahsiyata müsteniden yazılmış bir mektup üzerine tahlil ve tetkikler icabı, muvafık bir maslahat olamaz. Ayni sütunda bu tekzibin dercini rica ederiz.

Halkevi Reisi
Hasan Alanyalı

Hangisine inanalım

Her ihtilâflı meselede olduğu gibi, ortada bir iddia ve bir de tekzip var. Buradan, oturduğumuz yerde hüküm vermenin imkânsızlığını berveçhi peşin kaydettikten sonra hemen ilâve edelim ki, mektup sahibinin sözlerine inanmak için bizce kâfi sebepler vardır. Evvelâ şikâyetçi aslen Gedizli değildir ve ancak on beş gündenberi oradadır ve bundan dolayı da mahallî rekabet ve çekişmelerin içinde taraf tutacak bir mevkide bulunmamaktadır.

Saniyen yine şikâyetçi, Tasviri Efkârın ilk çıktığı gündenberi başka bir yerde gazetemizin muhabirliğini yapmakta ve bütün yazılarile bize emniyet telkin etmiş bulunmaktadır.

Bizim gayemiz

Biz neşriyatımızla tek bir gaye istihdaf ediyoruz: Memleket işlerinin muntazam yürümesi ve bunun temini için de yüksek makamlara pürüzlerin aynen bildirilmesi. (Herşey mükemmeldir!) formülünün memleketi idare edenlerle halk arasında derin boşluklar açabileceğine kaniiz, ve herşeyi yalan yere pırıl pırıl gösteren ahlâkî nakisasını da şu küçük vakada bir misal olarak ele almış bulunuyoruz.

Telgrafla yapılan acele tekzibi, tenkidini yaptığımız ahvali ruhiyenin bir çeşit tezahürü şeklinde görmemeyi bir hüsnüniyet eseri olarak ileri sürdükten sonra, geçen yazıda tekrar ettiğimiz mütaleayı yine ele alarak diyoruz ki: Taban tabana zıt iki iddia karşısındayız. Birincisinde Gediz Halkevinin hiçbir faaliyet gösteremediği, sabahtan akşama kadar kapalı olduğu, Halkevi kütüphanesinden hiç kimsenin istifade etmediği söylenmekte, ikincisinde ise, yukarıdaki tekzipte okuduğunuz gibi bu iddianın tamamile aksi dermeyan edilmektedir.

İki taraftan biri mutlaka yalan söylüyor

Şu vaziyete göre iki taraftan biri mutlaka ve kelimenin bütün ağırlığile yalan söylemektedir. Hakikati, Halkevinin müfettişleri ortaya koyacaklardır.

***

Müşteki haksız ise elbet yalan yere neşriyat yaptırmış olmanın ve hüsnüniyetle çalışan insanları umumî efkâr önünde tenkit etmenin cezasını görecek, haklı ise Gediz Halkevi idare heyetini teşkil eden muhterem zevat evvelâ mafevk makamlardan zılgıt yiyecekler ve biz de memleketin yükselmesi uğrunda gayret sarfetmekten ziyade kültür ocaklarını politika basamağı, yahut şahsî emellere vasıta kıldıkları anlaşılacak olan bu gibi kimselerin fuzulî mevki işgal ederek zararlarını temadi ettirmemiş olmaktan mütevellit bir memnuniyet duyacağız. Biz bitaraf müşahitlere bundan sonra ancak neticeyi beklemek düşer.

C. B.

İaşe Müsteşarı Ankaraya geldi

Ankara, 30 (Hususî muhabirimizden telefonla) — Bir müddettenberi İstanbulda bulunan İaşe Müsteşarı Şefik Soyer bugün Ankaraya gelmiştir.

SON HABERLER

Adliyemiz yeniden 23 hâkim kazandı

Ankara 30 (Hususî muhabirimizden telefonla) — 22 hâkim namzedile 1 hukuk mezununun 35 lira maaşla hâkim ve müddeiumumî muavinliklerine tayinleri hakkındaki kararname bugün neşredilmiştir.

Iğdır hâkim muavinliğine Tevfik Kendi, Manavgat Müddeiumumî Muavinliğine Selim Öztan, Muş hâkim muavinliğine Reşat Aran, Palo Müddeiumumî muavinliğine Hayat Ölgün, Cihanbeylı müddeiumumî muavinliğine Abdülmenem Zafir, Bünyan müddeiumumî muavinliğine Şerafettin Benice, Gürün Müddeiumumî muavinliğine Ferit Alpiskender, Mardin Müddeiumumî muavinliğine Adil Gülalpoğlu, Gülnar Müddeiumumî muavinliğine Safa Ağlancı, Araskir Müddeiumumî muavinliğine Cevdet Kocaman, Sorgun hâkim muavinliğine Haydar Ocakoğlu, Hopa müddeiumumî muavinliğine Celâl Çaloguner, Kars hâkim muavinliğine Mustafa Salgüner, Ovacık Müddeiumumî muavinliğine Adnan Apak, Ağrı hâkim muavinliğine Edip Asya, Mazgird müddeiumumî muavinliğine Çevnî Sezen, Acıtayam müddeiumumî muavinliğine Yaşar Kuşoğlu, Silifke müddeiumumî muavinliğine Talât Hıncal, Doğubeyazıt müddeiumumî muavinliğine Mazhar Alpugan, Antakya müddeiumumî muavinliğine Memduh Tuncer, Van hâkim muavinliğine Hüseyin Atalay, Lice müddeiumumî muavinliğine Hikmet Aksu, İspir müddeiumumî muavinliğine Hukuk mektebi mezunlarından İbrahim Onay tayin olunmuşlardır.

Hitlerin, zabitlere müheyyiç bir hitabesi

Berlin, 30 (A.A.) — Stefani: Ordu Başkumandanı Hitler, kara, deniz ve hava ordusile hücum kıt'alarına zabit olarak gidecek namzetleri nasıplarından bir gün evvel yeniden Sports Palas'ta toplamıştır. Hitler, müheyyiç bir hitabe irad ederek gençlere Nasyonal Sosyalist ordularında beklıyen vazifeleri hatırlatmıştır.

Irak Veteriner kongresi

Ankara 30 (Hususî) — Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Lübnan hükûmetleri murahhaslarının iştirakile Bağdatta toplanmış bulunan veteriner kongresi, hayvanların salgın hastalıklarını söndürmek için en iyi usulleri müştereken mütalea ettikten sonra hayvan hastalıklarının intişarına karşı müessir bir surette mücadele etmek ve hayvan ticaretini kolaylaştırmak maksadile bir mukavele projesi hazırlamıştı. Türkiye ile Irak arasında akit ve imza edilen bu mukavlename bu defa kabul, tasdik ve Resmî Gazete ile ilân dilmiştir.

Amerikanın Fransaya ihtarı

Aç kalmak istemiyorsanız bitaraf kalınız

Zürich, 30 (A.A.) — «La Suisse» gazetesinin Vichy muhabirine göre, Mareşal Pétain, Amiral Darlanın işgal altındaki Fransaya yaptığı ziyaret hakkındaki izahatını dinledikten sonra Amerikanın Vichy Büyük Elçisi Amiral Leahy ile uzun bir mülâkatta bulunmuştur.

Bu muhabirin zannettiğine göre, Amiral Leahy eğer Fransa Amerikadan yeni iaşe maddeleri almak istiyorsa, bitaraf vaziyetini muhafaza ve Almanlarla müzakerelerin tazammun ettiği İngiliz düşmanlığından tevakki eylemesi lüzumunda ısrar etmiştir.

Arjantin Hariciye Nazırı Madritten ayrıldı

Madrit, 30 (A.A.) — Arjantin Hariciye Nazırı Ruiz Guinazu dün akşam Madrit'ten Lizbon'a hareket etmiştir. Oradan Arjantin'e gidecektir. Arjantin Hariciye Nazırının teşyiinde birçok şahsiyetler ve bu meyanda İspanya Hariciye Nazırı Serrano Suner de hazır bulunmuştur.

BIR TENKIDE CEVAP

Devletlerarası hak

— 1 —

Rektör Cemil Bilsel, İstanbul Hukuk Fakültesi mecmuasında neşrettiği bir makale ile eski Adliye Vekili profesör Mahmut Esat Bozkurdun Devletlerarası hak is'mli kitabını tenkit etmiştir. Aşağıdaki makale, Ankara Hukuk Fakültesi âmme doçenti Nihat Erim tarafından Rektöre ilmî bir cevap olarak kaleme alınmıştır.

Yazan: Nihat ERİM
Ankara Hukuk Fakültesi âmme doçenti

Siyaset âlemimizin olduğu kadar hukuk âlemimizin de şüphe yok ki en tanınmış simalarından biri muhterem Profesör Dr Mahmut Esat Bozkurttur. Millî mücadele başladığı zaman Mahmut Esat Avrupada hukuk tahsilini ikmal ederek yurda dönmüş bulunuyordu. Henüz 27 yaşındaydı. Millî istiklâl davası uğrunda silâha sarılıp dağa çıktığı andan itibaren Atatürke ve onun eseri olan ihtilâle candan sarılmış ve bilhassa o ihtilâlin mânasını en iyi anlıyanlardan biri olmuştur. Adliye Vekilliği esnasında Büyük Şeften aldığı ilhamla her türlü güçlüğü yenmiye muvaffak olarak adliyemizi en ileri kanunlarla teçhize muvaffak olmuştur. Memlekete yaptığı bir çok hizmetler arasında bence en değerlisi «Lotüs» meselesinde gösterdiği medenî cesarettir. O davayı Beynelmilel Adalet Divanı önünde büyük bir vukuf ve maharetle teşrih ve müdafaa etmekle Lozanda İsmet İnönü'nün kazandığı zaferin mâna ve ehemmiyetini bütün medenî cihana anlatmış oldu. «Lotüs» davası kapitülâsyonlar devrinin tatbikatta da müebbeden gömüldüğünün en parlak misalidir.

Mahmut Esat Bozkurdun Adliye Vekilliği zamanında memleket için çok faydalı olmuş bir eseri de Ankara Hukuk Fakültesidir. Bugün 16 ncı yılını idrak etmiş bulunan bu değerli ilim ve irfan ocağı yurda binlerce hukukçu kazandırmıştır. Fakültenin tedris hey'eti arasında bidayette İhtilâller Tarihi, bunu müteakip Mukayeseli Hukuku Esasiye ve yedi senedenberi de Hukuku Düvel profesörü olarak bulunmakta olan Mahmut Esat memleketimizdeki Hukuku Düvel tedrisatına yepyeni bir veçhe vermiştir.

Kendisinden evvel bu dersi okutmuş olan zatlar Avrupa müelliflerini aynen veya adaptasyon suretile nakletmişlerdir. Avrupalı hukuku düvel profesörleri ise bu ilmin tarihçe kısmını kendi görüş zaviyelerinden bakarak tetkik ettiklerinden zikrettikleri misalleri hep kendi tarihlerinden alırlar. Herhangi bir Alman, İngiliz, Fransız, Şimalî Amerika, Cenubî Amerika veya İtalyan müellifinin eserini açınız; orada medeniyetin terakkisini gösteren bütün hâdise ve vak'aların hıristiyan milletlerin tarihinden alındığını görürsünüz. Türkten ve Türk tarihinden ancak ve sadece tenkit ve hattâ tezyif edecekleri zaman bahsederler.

Dünyada mevcut iftihar sebeplerinin en büyüğünün Türk olmak olduğuna iman etmiş bulunan milletinin tarihini yorulmak bilmez bir gayretle tetkik eden Mahmut Esat garplı müelliflerin klâsikleştirdikleri bu tek cepheli görüşün dar ve boğucu çerçevesi içinde kalamazdı ve nitekim kalmadı.

«Devletler arası hak» adı ile Türk münevverlerinin istifadelerine arzettiği kıymetli eser Fakültelerimiz Hukuku Düvel tedrisatında başlı başına bir hâdise, bir dönüm noktası olarak kalacaktır. Bu kitabı açınız, lâalettayin bir sahifesini okuyunuz, bugün milletlerarası münasebetlerin en ileri kaidesi addedilen kaidelerin diğer milletlerden çok önce Türkler tarafından tatbik edilmiş olduğunu görerek göğsünüzü haklı olarak iftiharla kabartacaksınız. Şimdiye kadar tetkik edilmediği için meçhul kalmış bir çok hakikatler vardır. Devletler arası münasebetlerde Türklerin kendilerine hâs prensipleri olduğu hakikati ilk defa sayın üstat Bozkurt tarafından ortaya çıkarılmıştır. İlmî müktesebatı arttırmak hem faydalı, hem de zevkli bir şeydir. Fakat bir Türk genci için, düne kadar garplı müelliflerin bizi dışında bırakmak istedikleri medenî dedikleri câmianın benimsediği kaideleri herkesten önce Türklerin tatbik etmiş olduğunu görmek zevklerin ve iftiharların en büyüğüdür. Kendi ihtisas sahasında bu defa da ihtilâlci ruhuna yakışan bir hamle yaptığı için Profesör Mahmut Esat Bozkurdu ne kadar tebrik etsek azdır.

Bugüne kadar kullanılan metoddan birden silkinip kurtulmuş olan Bozkurdun tenkitlere maruz kalmasını bekliyorduk. Yükselen ilk itiraz sesi, hepimizin hocası olan İstanbul Üniversitesinin muhterem Rektörü Ordinaryüs Profesör Cemil Bilselin salâhiyetli sesidir. Şurasını hemen ilâve edelim ki sayın Cemil Bilsel, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuasının altıncı cildinin dördüncü sayısında «Devletler hukuku mu? Devletlerarası hak mı?» adı ile neşrettiği değerli yazısında kitabın muhtevaı itibarile tahliline girişmediğinden tenkitleri bu bakımdan değildir. Kitabın esasına müteallik fikirlerini ileriye bırakarak yalnız ismi üzerinde durmaktadır. Zira geriliğin ve Türk diline aykırı tabirlerin amansız düşmanı olan Mahmut Esat meşgul olduğu ilim şubesinin Profesör Bilselin de işaret ettiği gibi yüz elli senelik mazisi olan Hukuku Milel, Hukuku Beynelmilel, Hukuku Beyneddüvel, Hukuku Düvel, Hukuku Umumiyei Düvel gibi adlarını türkçe olmadıkları, devletler umumî hukuku, devletler hukuku tâbirlerini de ilmin konusuna uymadığı için reddetmiş ve kitabına «Devletlerarası Hak» adını vermiştir. İşte sayın Cemil Bilsel kendisinden takdir ve tebriklerini esirgemediği talebesi Mahmut Esadın bu hareketini af ve müsamaha ile karşılıyamamıştır. Profesör Bilselin tenkitleri şu suretle hülâsa edilebilir:

1 — Devletlerarası hak tâbiri hükûmetin bu ilim şubesi için kabul ettiği resmî adlara uymamaktadır. Bunun için müessese adına bastırılan bir kitabın böyle bir isim taşıması doğru değildir. Devletler hukuku tâbirini kullanmalıy

2 — Devletlerarası hak tâbiri «hem aslına, hem umumî kullanışa aykırı» dır ve hukukun devletlere nisbetini göstermemektedir.

Profesör Cemil Bilselin tenkitlerine iştirak etmediğimiz için biz de bu husustaki kendi görüşümüzü izaha çalışacağız.

I — Evvelâ kitabın adının hükûmetin programlarında kabul ve tesbit edilmiş olan isimlere aykırı olması ve bunun için Hukuk Fakültesi tarafından bastırılan bir eserde kullanılamıyacağı noktası üzerinde duralım. Cemil Bilsel bu vesile ile umumiyetle bütün talebelerine, tahsisen de Mahmut Esada bir ders daha veriyor: «Hakkı öğretmek ve ona riayeti telkin etmek vazifesile kürsüye çağırılan bir hukuk hocasının devlet mevzuatına uyması yalnız tabiî değil, zaruridir.» Hiç şüphe yok ki şahsî ve husus' harekâtında devlet mevzuatına âzamî titizlikle riayet etmesi lâzımgelenlerden biri de Fakülte kürsüsü işgal eden profesördür. Ancak bu riayet onun şahsî ve hususî harekâtına münhasır kalmak şartile. Profesör kürsüye çıkınca onun nazarında yalnız ilim ve hakikat vardır. Devlet mevzuatında ilmî hakikate aykırı olan cihetler varsa bunu en gür sesile talebelerine anlatmak ve göstermek profesörün öyle zannediyoruz ki esaslı vazifelerinden biridir. Fakülte kürsüleri sadece kanun ve mevzuat şerhliği yapmak için tesis edilmis bulunsaydı, mesleğimizin en şerefli kısmı bizden alınmış olurdu. Bugün Avrupanın otoriter bir sistem kabul etmiş bazı memleketlerinde profesrölerin doğru bildiklerini değil söylenmesi doğru görüleni tedris etmek mecburiyetinde olduklarını duyuyoruz. Fakat hür spekülâsyonlara el'an cevaz veren memleketlerde bir profesöre ilmin ve vicdanın sesinden başka hiçbir sesin süflörlük etmediğini edemiyeceğini pek yakından biliyoruz. İftiharla şurasını da ilâve edelim ki memleketimizde kürsü işgal eden profesörlere Cümhuriyet rejiminin en ufak bir hudut çizdiğini ne işittik, ne de gördük. Bundan kırk elli sene evvel Sultan Hamit devri denilen bir devirde profesörlerin diğer «bendeler» ve «kullar» dan farklı olmadığını o günleri yaşıyanlardan duyup öğreniyoruz. Fakat bizim için bunlar ibretle müşahede edilecek tarihî vâkıalar olarak kalmaktadır. Bu itibarla kanaatimizce yanlış olan bir tâbiri hükûmetçe tespit edilen kadro ve programlara bir kere girdi diye methü sena etmek mecburiyetinde bulunmadığımıza, bilâkis bir an evvel değiştirilmesi için gücümüz yettiği kadar gayret sarfetmenin vazifemiz iktızasından olduğuna inancımız kat'idir.

(Arkası yarın)

Askerî vaziyet

Yunanistanda harp sonunun Yugoslavyadaki âkıbete benzetilmemesi lâzımdı

(Birinci sahifeden devam)

imkânsızlık Yugoslavya için varit ve âşikârdı. Gerçi Yugoslavyaya Selânik yolile bazı yardımlar yapılması imkânı akla gelirdi; fakat 27 mart 941 hükûmet darbesi böyle imkânlar için lâzımgelen zamanı temin edecek surette yapılmamıştı.

Yugoslavyanın coğrafya vaziyeti ve Mihver kuvvetlerinin şarkta, şimalde, garpta memleketi üstün kuvvetlerle çevirmiş ve harbe hazır bir halde bulundukları gözönüne getirilince kanlı bir harp arifesinde ne kadar dikkatli ve ihtiyatlı bulunmak lâzımgeldiği takdir olunmalıydı.

Diğer taraftan ansızın bir tecavüz vukuunda takip olunacak hareket tarzını kararlaştırmak ve bu hususta gizli tedbirler ittihaz etmek, ordu birliklerinin mevcutlarını hususî bir şekilde arttırmak ve bunların yerlerini tasavvur edilen harp plânına göre tebdil eylemek lâzım gelirdi; bunların hepsinden evvel de yeni vaziyete yâni Alman kuvvetlerinin Macaristan, Rumanya ve Bulgaristanı işgal etmiş bulunmalarına ve yalnız Alman ve İtalyan hudutlarından değil, Macar, Rumen, Bulgar hudutlarından da tecavüz vâki olacağına göre yeni bir harp plânı yapmak zaruriydi. İngiltereden ve dolayısile Amerikadan gelecek yardıma güvenildiği ve bu hususta Yunanlılarla birlikte hareket lâzımgeldiği için Yunanıstanla irtibatın kesilmesine asla meydan vermiyecek surette bir plân tanzim olunmalı ve buna göre hareket edilmeliydi.

Bu plân mucibince meselâ Belgrad şimalinde ve Zagreb taraflarında yalnız birer fırka piyade ve motörlü kuvvetler bırakılıp İralardaki birinci ve dördüncü ordularla Saraybosnadaki ikinci ordu Üskübün şark ve doğu cenup taraflarına sevkedilseydi; şimalde kalan kuvvetlerle Niş tarafındaki beşinci orduya da üstün düşman kuvvetleri karşısında cenuba doğru çekilmek emri verilseydi; ancak o zaman İngiliz ve Yunan kuvvetlerile işbirliği yapmak imkânı temin edilmiş olurdu. Gerçi bu tarzda hareket edildiği takdirde memleketin şimal ve batı şimal tarafları kolayca istilâya maruz bırakılmış olurdu; fakat başka türlü hareket imkânı olmayınca, hiç olmazsa memleketin bir köşesine sığınıp İngiliz yardımlarına dayanarak müdafaaya devam etmek ve Selânik ile irtibatı muhafaza ederek müşterek (İngiliz-Yunan-Yugoslav) cephesinin dayanmasını temin eylemek mümkün olurdu.

Halbuki General Simoviç hükûmetinin yaptığı harp, memleketin 12 günde tamamile düşman eline geçmesine sebep olduğu gibi İngiliz ve Yunan ordularının da vaziyetini berbad etmiştir.

Yugoslavyanın yaptığı bu 12 günlük harpte hiçbir yüksek kumanda eseri, sevkuidare namına göze çarpan hiçbir akıllı hareket yoktur. Beş Yugoslav ordusundan herbiri kendi başının çaresine bakmış; herbiri kendi aklının münasip gördüğü ve kudretinin yettiği hareketi yapmış gibidir. Âdeta memleketin muhtelif kapıcıları kendi kapılarının müdafaasile meşgul olmuşlardır.

Yunanistandaki yeni harp ise, daha mart iptidasında, Yugoslavya hesaba dahil olmadığına göre, hazırlanmıya başlamıştı. Her türlü hesapların ve tedbirlerin Yugoslavyadan hiçbir fiilî yardım beklenemiyeceğine göre yapılmış olması lâzımdı.

Yunanistanda başlıyacak bu yeni harbin, geçen seneki Norveç hâdiselerine benzememesi için, iyi düşünülüp tanzim edilmesi icap ederdi. İngilterenin prestiji yeni bir imtihan geçirecekti. Mesele bu bakımdan tetkik edilerek ele alınmalıydı.

Eski Ordu Kumandanlarından
Emekli General
Ali İhsan SÂBİS

KÂH dünden bugünden

Şinasi ve garip tarafları

Şinasi Efendi, Türk matbuat tarihinin en mühim simalarından biridir. O kadar ki, kendisine Türk matbuatının ilk üstadı demek doğrudur ve yerindedir.

Büyük üstadımızın tercümeihali hakkında kâfiye yakın yazılar yazılmış ve kitaplar çıkarılmıştır. Elbet daha mufassalları ve iyileri de çıkarılacak ve yazılacaktır. Biz bugün kendisinin hususiyetinden ve garip hallerinden bahsedeceğiz.

Şinasi Efendinin yüksek ilmî meziyetlerine rağmen garip ve acip tarafları da çoktu ve korkak denecek kadar vehimliydi. Kimseye emniyeti yoktu ve kimse ile uzun uzadıya konuşmazdı. Kendisile konuşurken suale muhatap olup, fikrini açıkça izhar etmesine meydan verecek cevaplar vermiye mecbur edilmesini arzu etmezdi. Çok kibirliydi. Münzevîliği, onu insanlardan kaçan bir nevi ruh hastalığına duçar etmişti.

Şinasiyi, Reşit Paşa himaye ederdi. Âli ve Fuat Paşalar kendisini çekemezlerdi. Fuat Paşa bilâhare kendisile dost olmuştu. Şinasi «Tasviri Efkâr» ı Abdülâzizin cülûs ettiği sene neşretmişti. İlk nüshasını Padişaha Fuat Paşa arzetmiş ve Padişah ta kendisini çoktanberi taltif etmek istediği için beş yüz lira göndermişti. Ancak Şinasi bunu kabul etmemiş ve yavere:

— Benim o kadar para ile görülecek işim yoktur.

Cevabını vermişti.

Şinasi Efendi Pariste tahsilini yapıp İstanbula döndükten sonra bir vakadan kuşkulanarak tekrar Parise gitmişti. Kendisinden iki buçuk sene sonra, bir inkılâp teşekkülü olan «Yeni Osmanlılar Cemiyeti» erkânı da oralara kaçmışlardı. Şinasi burada yine pek münzevî bir hayat geçiriyordu ve bu Yeni Osmanlılar erkânile ihtilâttan içtinap ediyordu. Politika ile uğraşıyor denmesin diye, cemiyet erkânından kendisini ziyaret eden sevgili şakirdi Namık Kemali bile istiskal etmişti.

Bu sıralarda Abdülâziz meşhur Avrupa seyahatini yapıyordu. Beraberinde bulunan Fuat Paşa Pariste Şinasiyi buldurup büyük komplimanlar yaparak memlekete dönmesine razı etmişti. Bunun bir sebebi de Şinasinin refikasının bu hususta Paşaya bir mektup yazmasıydı.

Şinasi filhakika İstanbula döndü. Fakat beş güne inhisar eden ikamet müddeti esnasında eski bir ecnebi dostunun evinde kalıp ne Fuat Paşanın, ne de kendi evinin semtine uğramıyarak son günü Tophane müftüsü Bekir Efendi ile Sormagir mahallesi imamını celbederek huzurlarında karısını boşadı, nikâh bedelini verdi ve vapura binerek Marsilya yolile yine Parise döndü.

Nihayet Şinasi 1869 senesi sonbaharında tekrar İstanbula avdet etmiş ve Babıâlinin eski Sadaret kapısının karşısındaki köşede bulunan binayı hem matbaa, hem ikametgâh ittihaz eylemişti.

O günlerde bir yazı yazdırmak için çağırdığı Ebüzziya Tevfik merhum, büyük üstadını ve odasını şöyle tasvir etmektedir: «... Sol cihetteki köşeye iki ince şilte serdirerek bir yatak yaptırmış. Arkasına vişne çürüğü bir kumaşa kaplanmış köhne bir samur kürk giymiş, dizlerine de yorganı çekmiş oturuyor. Önünde, içinde mercan kırığı kadar dört beş ateş kalmış bir toprak mangal duruyor. Odada ne bir sandalye var, ne de oturmak için başka bir yer.»

Ebüzziya, üstadın emrettiği yazıyı yazıp ertesi gün tekrar kendisine mülâki olduğu vakit gördüklerini yazarak dekoru tamamlıyor: «Ertesi günü binbir ihtiyat, yüz bin tereddütle yanına girdim. Henüz yatağının içinde oturuyordu. O gün hava yağmurlu ve rütubeti baride ile meşhun idi. Odadan ziyade koca bir kovuş ıtlakına şayan olan ikametgâhında ise üsası beytten hiçbir şey yok. Her yer çıplak. Her tarafta bürudet ve rütubet mahsûs. Toprak mangal da galiba ateş konulmak üzere kaldırılmıştı. Yanıbaşında tenekeden masnû bir şamdana dikilmiş olan mum, akıntılarile tablasını doldurmuştu. Ekser yerlerinin boyası kabarıp dökülmüş siyah bir pulad tepside ışal leyleden bakiye bir parça tahan helvasile zeytin çekirdekleri, biraz da ekmek bulunuyordu. Döşeme tahtasının üzerine de gece içtiği cigaraları söndürmek için sıra ile bastırmıştı. Baş ucundaki duvara çakılmış bir çivide cep saati asılıydı.»

Bu hayat onu yıpratıyordu. Nihayet çoktanberi uğramadığı Cihangir semtlerinde Sormagirdeki evine çekildi. Meşhur lûgatile ve bunu basmak için hurufat celbi ve tasnifile uğraştı. Bu uğraşma pek hummalı idi. O kadar ki, nihayet onu ölüme kadar sürükledi.

Şinasi sıhhatine hiç itina göstermedi ve Mustafa Fazıl Paşa gibi zevatın sıhhatine gösterdiği ihtimama da iltifat etmiyerek yarım asır yaşıyamadan hayattan göçtü.

O, matbuat ve kültür tarihimizde garabetlerile beraber yaşıyor ve bize garip tarafları da hoş geliyor.

SERVER İSKİT

Samsun Valiliğine Ethem Aykut tayin edildi

Ankara 30 (Hususî muhabirimizden telefonla) — Dahiliye Vekâleti Müsteşarı Ethem Aykutun açık bulunan Samsun Valiliğine tayini hakkındaki kararname bugün neşrolunmuştur.

Hikâye — DÜNYA REKORU —

R Weber von Webenau'dan — Çeviren: **Nuri AKGÜN**

Frank ile Lisa henüz yeni evlenmişlerdi. İki genç, şimdi, büyük sevgilerile mütenasıp balayları geçirmekle meşguldüler.

Frank'ın çok mahdut olan kazancı ve bu yüzden ortaya çıkan ufak tefek geçim zorlukları, bu saadeti azıcık bile bozamıyordu.

Frank'ın alnında düşünce ve keder çizgileri belirir belirmez, genç karısı hemen onu öpüyor, o zaman kırışıklar derhal kayboluyor ve evin içi yine saadet güneşinin bol ışığına boğuluyordu.

Bir gün Frank'a yabancı bir memleketten taahhütlü bir mektup geldi. Genç adam, heyecanla zarfı açtı. Her satırı okudukça heyecanı büsbütün arttı. Mektupta aynen şunlar yazılıydı:

Manila
14/Ağustos/19

Sayın bay!

Amcanız Friedrick, 14 gün evvel vefat eylemiş ve vefatından evvel, bir milyonluk servetinin size verilmesini vasiyet etmiştir. Yalnız Friedrick sizin bu mirasa sahip olabilmeniz için, bir sene zarfında bir dünya rekoru yapmanızı şart koşmuş bulunmaktadır. Bu rekoru, arzu ettiğiniz sahada yapabilirsiniz. Böyle bir rekor kıramadığınız takdirde mevzubahs para, Manila'da yeni bir hastane inşasına sarfedilecektir.

Avukat
Dr. Yose Padilla

Bu dakikadan itibaren artık Frank'ın istirahati kaçtı. Herhangi bir sahada bir düyna rekru kırabilmek için bütün kuvvetile çalışmaya başladı. Yüksek atlamada, uzun atlamada uğraştı, durdu. Fakat her defasında daima santimetre, milimetre cinsinden birşeyler noksan kalıyordu. Yüzme ve atlama tecrübesinden de fazla birşey çıkmadı. Yüz metre sürat koşusunda hakem, rüzgârın arkadan esmekte olduğunu ileri sürdü.

Genç adam, dağa tırmanmakta, kürek çekmekte, oburlukta, bira içme rekoru kırmak hususunda da şansını denedi.

Fakat bütün bunların neticesi cildin soyulmasından, ellerin şişmesinden, mide genişlemesinden, birkaç nasır ve mavi lekeden başka birşey olmadı. Arkadaşların ıslık ve alaylı sözleri bol bol kazanıldı. Fakat hiç bir defasında bir dünya rekoru kazanmak mümkün olamadı.

Nihayet Frank, herşeyden ümidini kesti. Bu büyük mirasa konmak ümidinin bir hayal olduğuna kanaat getirerek, yorgun ve bitgin bir halde tekrar evinin dört duvarı arasına kapandı.

Karısı Lisa, onu avutmak, derdini unutturmak için elinden gelenı yapıyordu. Sevgileri, hergün bir az daha artmakta idi. Artık Frank amcasının milyonluk mirasına konmaktan tamamen ümidini kesmişti. Buna mukabil karısından milyonlarca öpücük alıyordu.

Fakat......

Frank, yalnız milyonlarca buse değil, amcasının milyonluk parasını da aldı. Genç adam, bütün muvaffakıyetsizliklerden sonra, tam bir senelik vadenin biteceği günlerde, nihayet bir dünya rekoru kırmaya muvaffak oldu: Frank, baba oldu:

Karısı Lisa, bir batında beş çocuk doğurdu ve bu suretle «beşizler»in babası, milyonluk servete de kondu.